

2-4g.

DWA KÓŁKA I SPÓŁKA

MICHAŁ TRAGARZ

PRZYGOTOWANIE EDUKACYJNEJ TRASY ROWEROWEJ TO DOSKONAŁY SPOSÓB NA POZNANIE WALORÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH SWOJEGO OBSZARU ORAZ INTEGRACJĘ Z LOKALNĄ SPOŁECZNOŚCIĄ. ZAJĘCIA MOŻNA PRZEPROWADZIĆ ZARÓWNO Z DZIEĆMI, JAK I MŁODZIEŻĄ. PRZED ICH REALIZACJĄ NALEŻY ZWRÓCIĆ UWAGĘ NA SPRAWNOŚĆ SPRZĘTU, ODPOWIEDNIO OZNACZYĆ GRUPĘ (OŚWIETLENIE ROWERÓW, ODBŁASKI, KAMIZELKI) ORAZ PRZYPOMNIEĆ O ZASADACH BEZPIECZNEJ JAZDY NA ROWERZE.

FORMA SCENARIUSZA

Materiał składa się z trzech części: przygotowawczej, podczas której grupa dokonuje identyfikacji swojej okolicy i wyznacza trasę, zajęć w terenie oraz utrwalenia efektów pracy. Informacje dotyczące czasu realizacji poszczególnych zadań podane są w części przygotowawczej.

CEL OGÓLNY

Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży zamiłowania do turystyki rowerowej oraz poznawanie przyrodniczych i kulturowych elementów krajobrazu w okolicy zamieszkania.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń/uczennica potrafi: wskazać elementy przyrodnicze i kulturowe okolicy, które mogą stanowić o potencjale edukacyjnym regionu; wymienić kilka argumentów świadczących o walorach poszczególnych zasobów regionu, w którym mieszka; identyfikować wartościowe przyrodniczo obiekty w jego/jej okolicy – pomniki przyrody, siedliska przyrodnicze cenne z punktu widzenia zachowania różnorodnych gatunków roślin i zwierząt; wskazać cenne obiekty kulturowe znajdujące się w sąsiedztwie szkoły, miejsca zamieszkania; posługiwać się mapą, wyznaczyć kierunki świata, odczytywać legendę; wyjaśnić, czym jest świadoma turystyka; wykorzystać zdobytą wiedzę i dzielić się nią, przeprowadzając akcję promocyjną wśród swoich rówieśników i rówieśniczek, rodziców, mieszkańców i mieszkanki okolicy.

METODY PRACY

Pogadanka, wycieczka, trasa edukacyjna, praca z mapą, burza mózgów, dyskusja, prezentacja wyników.

CO BĘDZIE POMOĆNE?

- ⊗ duża mapa okolicy i ew. mapa okolicy z internetu, rzucona na ścianę, duże arkusze papieru (flipchart),
- ⊗ markery, flamastry, pisaki dla wszystkich uczestników/uczestniczek, wydrukowane na kartkach cechy dobrej trasy rowerowej (mat. nr 1), rowery dla wszystkich (do etapu terenowego), aparat fotograficzny,
- ⊗ mapki dla wszystkich ew. tablety/smartfony z aplikacją map (do etapu terenowego).

PRZED ZAJĘCIAMI

PRZEDSTAW UCZNIOM I UCZENNICOM WSKAZÓWKI DOTYCZĄCE BEZPIECZNEJ JAZDY NA ROWERZE

1. Używaj sprawnego i w pełni wyposażonego roweru.
2. Do jazdy zakładaj kask.
3. Dokładnie rozejrzyj się, zanim ruszysz.
4. W miarę możliwości korzystaj z drogi dla rowerów.
5. Przestrzegaj przepisów drogowych, obowiązują one także rowerzystów.
6. Przed skrzyżowaniami, wyjazdami z podwórek i bocznych ulic trzymaj zawsze dłoń na hamulcu.
7. Nie wymuszaj pierwszeństwa przejazdu.
8. Sygnalizuj odpowiednio wcześniej wszystkie skręty.
9. Nigdy nie ścinaj zakrętów.
10. W czasie jazdy zawsze uważaj!

W JAKI SPOSÓB OCENIAĆ ODLEGŁOŚĆ OD SAMOCHODÓW?

GDY ZOBACZYSZ JADĄCY POJAZD, ZAPAMIĘTAJ JEGO POŁOŻENIE I ZACZNIJ LICZYĆ. JEŻELI PO DOLICZENIU DO 10 (UPLYNIE W PRZYBLIŻENIU 10 SEKUND) SAMOCHÓD CIĘ NIE MINIE, TO MOŻNA PRZYJĄĆ, ŻE ZDĄŻYŁBYŚ NA DRUGĄ STRONĘ. ALE NIE ROWEREM TYLKO PIESZO. DLACZEGO? BO ZANIM WPRAWISZ KOŁA ROWERU W RUCH I OSIĄGNIESZ PRĘDKOŚĆ GWARANTUJĄCĄ PRZEJECHANIE CAŁEJ SZEROKOŚCI JEZDNI LUB SKRZYŻOWANIA, MINĄ CO NAJMNIEJ 3 BEZCENNE SEKUNDY. DLATEGO GDY POTWIERDZISZ NASZĄ METODĘ NA PODSTAWIE KILKUNASTU OBSERWACJI JADĄCYCH Z OBU STRON SAMOCHODÓW I DOKŁADNIE ZAPAMIĘTASZ ODLEGŁOŚĆ, W JAKIEJ BYŁ SAMOCHÓD, GDY ROZPOCZYNAŁEŚ LICZENIE DO 10, BĘDZIESZ BEZPIECZNY. POD WARUNKIEM ŻE PRZEPROWADZISZ ROWER NA DRUGĄ STRONĘ. JEŻELI CHCESZ PRZEJEZDZAĆ JEZDNIĘ NA ROWERZE, POWTÓRZ CAŁE ĆWICZENIE, LICZĄC DO 13. [ŹRÓDŁO: POLICJA.PL]

ZADANIE PRZED ROZPOCZĘCIEM PRACY

Trasa rowerowa ma prowadzić turystów w miejsca niezwykle, warte zobaczenia lub odkrycia. Po-
proś osoby ze swojej grupy o wykonanie przed zajęciami zadania mającego na celu wstępne roz-
poznanie lokalnych atrakcji i zasobów, które będą mogły stać się przystankami na Waszej trasie.

Podziel uczniów i uczennice na pary lub grupy trzyosobowe (w zależności od liczebności). Każdy z zespołów ma wykonać 1-2 z poniższych zadań:

- ⊗ Zidentyfikowanie cennych przyrodniczo obiektów – pomników przyrody, siedlisk ptaków lub zwierząt, miejsc ciekawych z innych powodów.
- ⊗ Lokalizacja miejsc, w których rowerzysta/rowerzystka może zatrzymać się na wypoczynek (punkty postojowe w lesie, plaże nad rzekami/jeziorami, łąki, itp.).
- ⊗ Identyfikacja miejsc, o których można opowiedzieć, zaczynając od: „Tylko u nas...”.
- ⊗ Zidentyfikowanie najstarszych obiektów przyrodniczych i kulturowych w okolicy.
- ⊗ Zebranie od starszych mieszkańców/mieszkanek kilku mało znanych historii o miejscach/domach/obiektach w pobliżu.
- ⊗ Zebranie podań i opowieści dotyczących lasu, konkretnych drzew, kapliczek leśnych, wzgórz, studni, ruin.
- ⊗ Przeanalizowanie tego, co o miejscowości piszą w przewodnikach i na stronach turystycznych.
- ⊗ Lokalizacja najwyższego wzniesienia/punktów widokowych w okolicy (dostępnych do wjechania rowerem).

KAŻDA Z GRUP POWINNA POTRAFIĆ WSKAZAĆ PRECYZYJNIE ZIDENTYFIKOWANE OBIEKTY NA MAPIE.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Całość zajęć może być przeprowadzona w terenie – po zapewnieniu materiałów i odpowiednich warunków do pracy. Możliwe jest również przeprowadzenie części warsztatów w pomieszczeniu, a jedynie objazd potencjalnych przystanków w terenie.

PRZEDSTAW CELE
ORAZ PRZEBIEG ZAJĘĆ

5minut

ZASTANÓWCIE SIĘ WSPÓLNIE,
CZEMU SŁUŻYĆ MOŻE TRASA ROWEROWA
(JAKIE CELE SPEŁNIA)?

10minut

Zapisujcie odpowiedzi na arkuszu papieru. Przykładowe cele to m.in.:

- ⊗ zwiększenie wiedzy mieszkańców/mieszkanek o ciekawych miejscach w okolicy,
- ⊗ integracja i lepsze poznanie się osób z Waszej grupy,
- ⊗ promocja turystyki rowerowej,
- ⊗ urozmaicenie sposobów spędzania czasu wolnego,
- ⊗ zainteresowanie mieszkańców/mieszkanek bioróżnorodnością i ochroną cennych przyrodniczo terenów.

Po wypisaniu wszystkich propozycji (burza mózgów) porozmawiajcie chwilę, jakie cele są najważniejsze dla Was. Niech każdy zaznaczy je poprzez postawienie kropki lub podkreślenie celu na flipcharcie.

WYBÓR RODZAJU TRASY

5-15
minut

Od tego, jakie cele postanowicie realizować, zależeć będzie rodzaj trasy. Główna decyzja dotyczy dwóch możliwości:

- ⊗ a) TRASA TEMATYCZNA, np. pomniki przyrody gminy Szczytno, śladami budownictwa drewnianego, siedlisk ptaków i zwierząt, producentów lokalnych produktów itp.;
- ⊗ b) WOKÓŁ OKREŚLONEGO OBSZARU – np. okolice jeziora Jeziorak, pętla dookoła miasteczka itp. – tak, by w przekrojowy sposób zaprezentować różnorodne walory przyrodniczo-krajoznawcze okolicy.

Wybierając opcję a) skupiamy się bardziej na celach związanych z pogłębieniem wiedzy o wybranych walorach przyrodniczych regionu, w wariantcie b) realizujemy cele turystyczno-rekreacyjne. Możliwe jest również połączenie punktów różnego rodzaju.

Temat może nasuwać się Wam sam, wynikać z Waszych zainteresowań – wtedy wybór jest prosty. Jeśli jednak nie macie takiego narzucającego się tematu, możecie zrobić burzę mózgów i wybrać ten, który jest najbliższy największej liczbie osób.

WYBÓR GRUPY DOCELOWEJ

10
minut

To ostatnia decyzja, jaką powinniście podjąć, zanim przejście do planowania trasy – dla kogo będzie ona przeznaczona? Czasem grupa docelowa związana jest z tematyką trasy, ale w większości przypadków warto to dookreślić – do grupy docelowej dostosowane powinny być długość i stopień trudności szlaku. Od tej decyzji zależy również liczba/rodzaj przystanków i sposób promowania trasy!

Porozmawiajcie o tym wspólnie – czy trasa będzie przeznaczona dla dzieci, seniorów/seniorek, całych rodzin?

Miłośników/miłośniczek gier terenowych? Czy dla obecnym turystów/turystek, rowerzystów/rowerzystek, którzy chcą doświadczyć czegoś nowego?

W terenie płaskim osoba bez żadnego przygotowania rowerowego jest w stanie bez problemu przejechać ok. 20 km.

Długość 20-30 kilometrów sprawi, że Waszą trasę będzie mógł przejechać niemal każdy! Dłuższe trasy będą niedostępne dla osób o słabszej kondycji.

JAKIE CECHY MA DOBRA TRASA ROWEROWA?

15
minut

Wicie już, czemu ma służyć przygotowywana przez Was trasa rowerowa i dla kogo będzie przeznaczona, kolejnym krokiem będzie zastanowienie się, jaka jest dobra trasa.

Rozłóżcie na ziemi/podłodze uprzednio wydrukowane paski/kartki papieru z zapisanymi poniższymi cechami oraz 2-3 puste kartki:

MATERIAŁ NR 1 – Cechy dobrej trasy rowerowej.

- dostępna dla osób niemających dużego doświadczenia w jeździe na rowerze
- omijająca drogi asfaltowe o dużym ruchu samochodowym
- rozpoczynająca się i kończąca w miejscu, do którego łatwo dotrzeć pociągiem lub autobusem
- urozmaicona krajobrazowo
- uwzględniająca miejsca na postoje, przystanki w sklepach, punktach gastronomicznych
- umożliwiająca dotarcie w miejsca niezwykle, nietypowe, mało znane
- opisana i oznaczona – w terenie lub internecie
- przystanki są charakterystyczne, łatwe do odnalezienia i dostępne
- zawierająca nie więcej niż 10-15 przystanków
- przystanki są ciekawie opisane

Jeśli chcecie, żeby trasa była dostępna dla dzieci, seniorów, całych rodzin i osób niebędących wytrawnymi rowerzystami/rowerzystkami, do zestawu dodajcie również poniższe cechy:

- długość maksymalnie 30 kilometrów
- brak ostrych podjazdów, piaszczystych odcinków
- uwzględnienie wygodnych miejsc postojowych

Poproś, żeby uczestnicy/uczestniczki zapoznali się z cechami dobrej trasy rowerowej i zastanowili się, którą z nich uznają za najważniejszą. Jeśli uważają, że należałoby coś dodać, niech dopiszą na pustych kartkach. Zaproponuj, by każdy krótko powiedział, jaką cechę uznaje za najważniejszą i dlaczego.

PODSUMUJ, POWIEDZ, ŻE W DALSZEJ CZĘŚCI PLANOWANIA TRASY POWINIŃCIE PAMIĘTAĆ O TYCH CECHACH.

WYZNACZENIE POTENCJALNYCH PRZYSTANKÓW NA TRASIE

40minut

Poproś uczestników/uczestniczki o podzielenie się wynikami realizacji ćwiczenia wprowadzającego. Niech każda para/grupa opowie krótko o miejscach, jakie udało im się zidentyfikować – zaznaczajcie je na mapie. Powiedzcie, jak się o nim dowiedzieliście, dlaczego to miejsce jest wyjątkowe?

Pamiętajcie, że osobnym przystankiem może być zarówno cała ulica, rezerwat przyrody czy park, jak również pojedynczy dom, drzewo czy głaz narzutowy.

⊕ Na tym etapie pracujcie na zasadzie burzy mózgów; zaznaczajcie na mapie wszystkie zlokalizowane przez uczestników punkty (lub miejsca związane z zebranymi historiami). Punkty można zaznaczać różnymi kolorami/numerami dla łatwiejszej orientacji.

NA SAMYM KOŃCU WYZNACZCIE TRASĘ, KTÓRA POZWOLI WAM PRZEJECHAĆ WSZYSTKIE POTENCJALNE PRZYSTANKI.

{ JEDZIEMY W TEREN! }

Po zebraniu potencjalnych punktów na Waszej trasie rozpoczyna się etap terenowy zajęć – możecie ruszyć bezpośrednio po zakończeniu przygotowań lub umówić się na inny dzień – dobrze wcześniej oszacować czas potrzebny na objechanie wszystkich proponowanych przystanków.

⊕ Na tym etapie powinniście odwiedzić każdy z zaznaczonych na mapie punktów, żeby wybrać te, które ostatecznie staną się przystankami na Waszej trasie rowerowej.

Podjeżdżając do każdego przystanku, zróbcie 2-3 zdjęcia oraz spiszcie krótką notatkę, która będzie pomocna przy dokonywaniu ostatecznego wyboru.

MATERIAŁ NR 2 – Karta opisu przystanku.

Nazwa/lokalizacja:

Historia/ciekawostka itp. związana z tym miejscem:

Czy miejsce jest łatwe do odnalezienia/jakie wskazówki są potrzebne, żeby je odkryć?

Czy miejsce jest dostępne dla wszystkich (otwarty teren, nie na posesji prywatnej, można tu dojechać rowerem)?

Rekomendacja umieszczenia przystanku na trasie: TAK/NIE

Przy każdym miejscu poświęćcie chwilę na wspólną rozmowę – czy warto, aby znalazło się na Waszej trasie, dlaczego? Sprawdźcie również czas przejazdu między poszczególnymi przystankami – pozwoli to oszacować łączny czas potrzebny na pokonanie trasy.

Po odwiedzeniu potencjalnych przystanków raz jeszcze usiądźcie nad mapą. Wiecie już, jak wyglądają te miejsca w terenie, jaki jest do nich dojazd, które spełniają kryteria omówione wcześniej. Zastanówcie się, jakie miejsca odpadną – ponieważ są zbyt oddalone od innych, nie da się do nich bez trudu dotrzeć rowerem, nie są łatwe do odnalezienia, nieciekawe, itp.

Następnie przemyślcie, jak mogłaby przebiegać trasa pomiędzy punktami, które pozostały – tak, żeby nie była zbyt długa i pozwalała albo wrócić na miejsce startu (pętla), albo kończyła i zaczynała się w dostępnych komunikacyjnie miejscach.

{ OZNACZENIE TRASY }

Po ostatecznym określeniu wszystkich przystanków i przebiegu Waszej trasy rowerowej pora na jej oznaczenie. Fizyczne oznakowanie w terenie jest oczywiście możliwe, ale wymaga środków finansowych i zezwoleń. Jeśli Wasza grupa współpracuje z lokalnym samorządem, kołem PTTK lub/i organizacją pozarządową, jest to możliwe.

Jednak w większości przypadków podstawową formą będzie oznaczenie trasy w internecie. Wielu rowerzystów korzysta z tego sposobu zdobywania informacji o ciekawych szlakach do przejechania. Istnieją również narzędzia do łatwego oznaczenia trasy, sprawdzenia jej dokładnej odległości, profilu – a więc tego, jak dużo jest podjazdów, jaka jest ich łączna suma itp.

JAKIE NARZĘDZIA MOŻNA DO TEGO WYKORZYSTAĆ?

Mapy Google: www.maps.google.pl – jest to najpopularniejsze obecnie narzędzie do tworzenia map, posiada funkcję wyznaczania tras rowerowych, pokazuje profil trasy, umożliwia dodawanie i opisywanie punktów na szlaku, łatwo można przesyłać linki do mapy i umieścić mapy na blogu/stronie www itp. <http://www.bikemap.net/> – narzędzie dostosowane do potrzeb rowerzystów umieszcza mapę w zasobie strony i umożliwia jej wyszukiwanie przez osoby zainteresowane, mojrower.pl – poza zwykłymi funkcjami umożliwia dodawanie już zdefiniowanych punktów jak atrakcje/noclegi/sklepy.

TAK MOŻE WYGLĄDAĆ MAPA ONLINE PO WYZNACZENIU TRASY: [HTTP://MOJROWER.PL/TRASA/360/NAD-ZALEW-ZEGRZYNSKI](http://mojrower.pl/trasa/360/nad-zalew-zegrzynski)

{ CO DALEJ – JAK PROMOWAĆ NASZĄ TRASĘ? }

PRZED WSZYSTKIM INTERNET

Sama mapa online to nie wszystko – istotne, żeby przejeżdżające nią osoby miały możliwość poznania przystanków – dlatego dobrą opcją jest stworzenie strony/bloga, gdzie poszczególne przystanki będą opisane bardziej szczegółowo, z zamieszczonymi zdjęciami i wskazówkami, jak do nich dotrzeć.

Stronę lub blog, gdzie zainteresowani znajdą opis i mapkę trasy, można promować, umieszczając do niej linki na stronach miasta/gminy, informacji turystycznej, stronach miłośników miejscowości, PTTK itp. Dobrze jest dotrzeć z informacją na strony miłośników/miłośniczek rowerów i turystyki na portalu społecznościowym Facebook i poprosić o zaprezentowanie mapy swoim odbiorcom/odbiorczyniom.

BROSZURA/MAPKA Z OPISEM

W przypadku uzyskania funduszy ze strony samorządu lub lokalnego NGO można opis trasy wraz z mapką i zdjęciami wydać w formie zgrabnej broszurki, którą rowerzyści będą mogli zabrać ze sobą. Broszurki mogą być dostępne dla chętnych w punktach informacji turystycznej, miejscach noclegowych itp.

Trochę większych funduszy może wymagać umieszczenie w terenie planszy z opisem trasy – podobnie jak postawienie tablic informacyjnych przy poszczególnych przystankach – ale warto poszukać możliwości sfinansowania takiej inwestycji, dzięki temu Wasz szlak rowerowy na stałe zapisze się w krajobrazie.

GRY TERENOWE NA TRASIE

Żeby trasa żyła, warto z niej regularnie korzystać np. organizując gry terenowe związane z przystankami na szlaku, które zachęcą innych do przejechania go, a jednocześnie będą dobrą zabawą.

Gra może być przygotowana online – z każdym przystankiem można powiązać zadanie do wykonania dla osoby, która tam dotrze – np. odczytanie daty z krzyża nagrobnego lub policzenie drzew otaczających kapliczkę. Gra może się odbywać na czas, ale również być nierywalizacyjna, zakładająca symboliczny upominek dla każdego, kto ją ukończy!

WYCIECZKI LUB RAJDY TERENOWE

Zorganizujcie dla uczniów/uczennic lub mieszkańców/mieszkanek rajd polegający na przejechaniu trasy. Z każdym przystankiem niech będzie związana opowieść.